

Lieta C-333/19

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2019. gada 24. aprīlis

Iesniedzējtiesa:

Cour d'appel de Bruxelles (Beļģija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2019. gada 12. marts

Apelācijas sūdzības iesniedzēji:

DA

FC

S. C. European Food S.A.

S. C. Starmill S.R.L.

S. C. Multipack S.R.L.

Atbildētāji:

Romanian Air Traffic Services Administration (Romatsa)

Rumānija

Eiropas Komisija

Eiropas Aeronavigācijas drošības organizācija (*Eurocontrol*)

I. Tiesvedības priekšmets un fakti

- 1 2013. gada 11. decembrī šķīrējtiesa, kas izveidota ar “ICSID konvenciju” (skat. zemāk) pieņēma nolēmumu, piespriežot Rumānijai pārskaitīt DA un FC, kā arī komercsabiedrībām *European Food S.A.*, *Starmill S.R.L.* un *Multipack S.R.L.*

- kompensāciju par kopējo pamatsummu 376 433 229 RON (proti, aptuveni 178 000 000 EUR) apmērā, kā arī procentus.
- 2 Tā kā 2016. gada 26. februārī tika noraidīta Ieguldījumu strīdu izšķiršanas starptautiskā centra (ICSID) *ad hoc* komitejā iesniegtā prasība atcelt šo nolēmumu, nolēmums kļuva nepārsūdzams.
 - 3 Eiropas Komisija vērsās šķīrējtiesā kā *amicus curiae* un 2014. gada 26. maijā saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 659/1999, ar kuru nosaka sīki izstrādātus noteikumus LESD 108. panta piemērošanai, 11. panta 1. punktu pieņēma Lēmumu C (2014) 3192, liekot Rumānijai pārtraukt jebkādu rīcību, kuras rezultātā var notikt tās nolēmuma daļas īstenošana vai izpilde, par kuru vēl nav samaksāts, jo tā var būt nelikumīga valsts atbalsta izmaksāšana, kamēr Komisija nav pieņēmusi galīgo lēmumu par minētā valsts atbalsta saderību ar iekšējo tirgu.
 - 4 Ar 2015. gada 30. marta Lēmumu (ES) 2015/1470 par valsts atbalstu SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN), ko īstenoja Rumānija — Šķīrējtiesas 2013. gada 11. decembra nolēmums (OV L 232, 2015., 43. lpp.), Komisija nolēma, ka zaudējumu atlīdzība, ko ar 2013. gada 11. decembra Nolēmumu piešķir ekonomiskajai vienībai, kuras sastāvā ir DA, FC un uzņēmumi *European Food*, *Starmill* un *Multipack*, ir valsts atbalsts Līguma 107. panta 1. punkta nozīmē, kas nav saderīgs ar iekšējo tirgu. Ar šo lēmumu būtībā Rumānijai aizliegts pārskaitīt jebkādu summu saskaņā ar 2013. gada 11. decembra nolēmumu.
 - 5 Uz Komisijas lēmumu attiecas prasība atcelt tiesību aktu, kas pašlaik tiek izskatīta Eiropas Savienības Vispārējā tiesā (skat. it īpaši lietas T-624/15 (OV 2016, C 16, 45. lpp.), T-694/15 (OV 2016, C 38, 69. lpp.) un T-704/15 (OV 2016, C 68., 30. lpp.).
 - 6 2015. gada 19. augustā DA paziņoja Rumānijai par šķīrējtiesas nolēmumu ar atzīmi par izpildāmību, ko izdevusi *cour d'appel de Bruxelles* [Briseles apelācijas tiesa] kanceleja saskaņā ar ICSID konvenciju.
 - 7 2015. gada 9. septembrī DA Beļģijā veica apķīlāšanu visām summām, kas atradās pie *Eurocontrol* un ko *Eurocontrol* ir vai būs parādā Rumānijai vai *Romatsa* (Rumānijas Valsts gaisa satiksmes uzņēmums), lai saņemtu maksājumu 85 066 428,42 EUR apmērā.
 - 8 2015. gada 23. un 24. septembrī *Romatsa* un Rumānija cēla iebildumus *tribunal de première instance francophone de Bruxelles* [Briseles frankofonās daļas pirmās instances tiesa] (Beļģija) par izpildrīkojumu par mantas apķīlāšanu. Komisija, pamatojoties uz Regulas (EK) Nr. 659/1999 23.a pantu, brīvprātīgi iestājās lietā *Romatsa* un Rumānijas prasījumu atbalstam.
 - 9 Ar 2016. gada 25. janvāra spriedumu pirmās instances tiesa pēc būtības lika atcelt izpildrīkojumu par Rumānijas valsts mantas, kas atradās pie *Eurocontrol*, apķīlāšanu.

- 10 DA, FC un kreditorsabiedrības 2016. gada 29. februārī šo spriedumu pārsūdzēja.

II. Atbilstošās tiesību normas

Eiropas Savienības tiesības

- 11 LESD 288. pantā ir noteikts:

“Īstenojot Savienības pilnvaras, iestādes pieņem regulas, direktīvas un lēmumus, kā arī sniedz ieteikumus vai atzinumus.

[..]

Lēmumi uzliek saistības kopumā. Lēmumi, kuros ir norādīti konkrēti adresāti, ir saistoši tikai šiem adresātiem”.

Konvencija par ieguldījumu strīdu izšķiršanu starp valstīm un citu valstu pilsoņiem (noslēgta Vašingtonā Pasaules Bankas aizbildnībā 1965. gada 18. martā un apstiprināta Beļģijā ar 1970. gada 17. jūlija likumu)

- 12 1. pantā ir noteikts:

“Ar šo tiek izveidots Ieguldījumu strīdu izšķiršanas starptautiskais centrs” (tālāk tekstā saukts “Centrs”).

- 13 54. pantā ir noteikts:

“(1) Katra Līgumslēdzēja Valsts atzīst pieņemto lēmumu atbilstoši šai Konvencijai kā saistošu un pilda pekuniārās saistības, ko uzliek šis lēmums tās robežās, it kā tas būtu šīs Valsts tiesas galīgais spriedums. Federālas uzbūves Līgumslēdzēja Valsts var pildīt šādu lēmumu savās federālajās tiesās vai arī ar to starpniecību un var nodrošināt, ka šādas tiesas uzskatīs šādu lēmumu kā galīgo attiecīgās valsts tiesas lēmumu.

(2) Puse, cenšoties rast atzīšanu vai pildīšanu Līgumslēdzējas Valsts teritorijās, izsniedz kompetentai tiesu vai citai varas iestādei, kuru šāda Valsts ir iecēlusi šādam nolūkam, lēmuma kopiju, kuru apstiprinājis Ģenerālsekretārs. Katra Līgumslēdzēja Valsts paziņo Ģenerālsekretāram par kompetentas tiesas vai citas varas iestādes nozīmēšanu šim nolūkam un par jebkurām turpmākajām izmaiņām šādā nozīmēšanā.

(3) Lēmumu pildīšanu regulē likumdošana attiecībā uz spēkā esošo lēmumu pildīšanu Valstī, kuru teritorijās šāda pildīšana tiek prasīta.”

III. Lietas dalībnieku argumenti

- 14 DA, FC un kreditorsabiedrības pēc būtības lūdz *cour d'appel* izdot rīkojumu par izpildrīkojuma par mantas apķīlāšanu atjaunošanu, garantējot kopējo summu, kas tagad noteikta 281 718 067,10 EUR apmērā.
- 15 DA it īpaši apgalvo, ka Komisijas Lēmums (ES) 2015/1470 (2015. gada 10. marts) pats par sevi neizliedz nolēmuma piespiedu izpildi Beļģijā.
- 16 Pēc tā domām, lai priekšrocības varētu kvalificēt kā valsts atbalstu, tām jābūt, pirmkārt, tieši vai netieši piešķirtām no valsts līdzekļiem un, otrkārt, jābūt attiecināmām uz valsti (spriedums, 2002. gada 16. maijs, Francija/Komisija, C-482/99, EU:C:2002:294, 24. punkts). Minētajā spriedumā ir skaidri norādīts, ka vienīgi valsts līdzekļu pārskaitījums nav pietiekams, lai to kvalificētu kā valsts atbalstu. Attiecināmības kritērijs ir atsevišķs kritērijs.
- 17 Tas atsaucas arī spriedumu, 1980. gada 27. marts, *Denkavit italiana* (61/79, EU:C:1980:100, 31. punkts), saskaņā ar kuru valsts atbalsta shēma “attiecas uz dalībvalstu lēmumiem, ar kuriem tās, ņemot vērā to ekonomiskos un sociālos mērķus, pieņem vienpusējus un autonomus lēmumus, kas ir pieejami uzņēmumiem vai citiem tiesību subjektiem, kuri paredzēti, lai veicinātu izvirzīto ekonomisko vai sociālo mērķu sasniegšanu” (apelācijas sūdzības iesniedzēja izcēlums).
- 18 Tas arī norāda, ka Eiropas Savienības Tiesa savā judikatūrā ir uzsvērusi ne tikai nepieciešamību nodot valsts līdzekļus vai vispārēju kontroli pār uzņēmuma stāvokli, bet arī valsts īpašo ietekmi uz apstrīdēto pasākumu pieņemšanu: “Jāpārbauda, vai valsts iestādes ir jāuzskata par tādām, kas tā vai citādi ir bijušas iesaistītas šo pasākumu pieņemšanā,” (spriedums, 2002. gada 16. maijs, Francija/Komisija, C-482/99, EU:C:2002:294114, 52. punkts).
- 19 Taču šajā gadījumā piespiedu izpilde Beļģijā nav attiecināma uz Rumāniju.
- 20 Tādējādi no Komisijas lēmuma teksta ir skaidrs, ka šķīrējtiesas nolēmuma izpilde ir valsts atbalsts tikai tad, ja šāda darbība ir attiecināma uz Rumāniju, t. i., ja Rumānija brīvprātīgi izpilda šķīrējtiesas nolēmumu. Tas uzskata, ka vienkārši nav pareizi apgalvot, ka gan Komisijas lēmuma rezolutīvā daļa, gan tā pamatojums attiecas arī uz piespiedu izpildi, ko noteikušas tiesas, kas nav Rumānijas tiesas. Ja Rumānija ir spiesta īstenot šķīrējtiesas nolēmumu, tas nav tai piedēvējams un tādēļ nav pretrunā Komisijas lēmumam.
- 21 Savukārt Rumānijas valsts galvenokārt lūdz *cour d'appel* atzīt apelācijas sūdzības par nepieņemamām un nepamatotām, kā arī, pakārtoti, apturēt tiesvedību, gaidot Eiropas tiesu spriedumu attiecībā uz apelācijām par Komisijas 2015. gada 30. marta lēmumu.
- 22 Komisija lūdz atzīt apelācijas sūdzības par nepamatotām.

IV. Cour d'appel novērtējums

- 23 Vispirms *cour d'appel* noraida dažādus pamatus par nepieņemamību, kā arī Rumānijas valsts izvirzīto pamatu par imunitāti pret tiesvedību. Rumānija, kas pieņēmusi šķīrējtiesas procedūru un izvirza trešo personu iebildumus pret apķīlāšanu, ir piekritusi iesniegt strīdu (Beļģijas) tiesai, kas lemj lietas par saistību piespiedu izpildi, un *cour d'appel de Bruxelles*, atsakoties no imunitātes pret tiesvedību.
- 24 Pēc tam *cour d'appel* konstatē, ka šķīrējtiesas nolēmums ir galīgs un vairs nav pārsūdzams. Tas pats par sevi ir atbilstīgs izpildes rīkojums. Mantas apķīlāšana tika veikta, pamatojoties uz nolēmumu ar atzīmi par izpildāmību, kas saskaņā ar ICSID konvencijas 54. pantu ir jāatzīst un jāizpilda jebkurai Līgumslēdzējai valstij, tostarp Beļģijas Karalistei.
- 25 Tomēr *cour d'appel* atzīmē, ka Komisijas Lēmums (ES) 2015/1470 (2015. gada 10. marts) ir būtisks šķērselis, lai Rumānijas valsts izpildītu šķīrējtiesas nolēmumu. Tā atgādina, ka fakts, ka tas ir publiskas iestādes lēmums, patiešām ir ārējs atbrīvojošs iemesls, kas var attaisnot to, ka parasti piesardzīgs un saprātīgs debitors nemaksā savam kreditoram, kam ir izpildes rīkojums.
- 26 Minētajā lēmumā Komisija aizliedz Rumānijai maksāt summas saskaņā ar šo šķīrējtiesas nolēmumu, jo šāds maksājums, kas ir valsts atbalsts, nav saderīgs ar iekšējo tirgu.
- 27 Saskaņā ar LESD 288. pantu lēmumi ir saistoši visās dalībvalstīs. Tomēr šis lēmums nebija spēkā brīdī, kad šķīrējtiesa pasludināja nolēmumu, kas sastāda izpildes rīkojumu. Turklāt Komisijas Lēmuma (ES) 2015/1470 (2015. gada 30. marts) pārsūdzība šobrīd tiek skatīta Eiropas Savienības tiesā.
- 28 Pašlaik ir reāls risks, ka pastāv pretruna starp tiesas, kas lemj lietas par saistību izpildi, un tiesas, kas lemj apelācijas līmenī par mantas apķīlāšanu, lēmumu un Eiropas Savienības lēmumu, proti, Komisijas lēmumu, uz kuru atsaucas kā uz publiskas iestādes lēmumu strīdā par ICSID šķīrējtiesas nolēmuma piespiedu izpildi.
- 29 Tas, vai Rumānija pilda nolēmumu brīvprātīgi un vai tas ir valsts atbalsts, tiek nopietni apstrīdēts.

V. Prejudiciālie jautājumi

- 30 Tādēļ ir lietderīgi apturēt tiesvedību tiesiskās drošības interesēs un, lai izvairītos no riska, ka tiek pieņemti pretrunīgi lēmumi, kamēr Eiropas Savienības tiesas nav pieņēmušas nolēmumu par prasībām atcelt 2015. gada 30. marta lēmumu, un gaidot Eiropas Savienības tiesas atbildi uz prejudiciālajiem jautājumiem:

1. Vai Eiropas Komisijas Lēmums (ES) 2015/1470 (2015. gada 30. marts) par valsts atbalstu SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) ir jāsaprot tādējādi, ka tas attiecas uz maksājumiem, kas Rumānijai jāpārskaita, pat ja maksājumi tiks piedzīti no tās saskaņā ar ICSID šķīrējtiesas 2013. gada 11. decembra nolēmuma piespiedu izpildes procedūru, kas tika ierosināta tiesā dalībvalstī, kura nav Rumānija?
2. Vai Savienības tiesības pašas par sevi automātiski prasa, lai dalībvalsts (izņemot Rumānijas) tiesa, kurā ir celta prasība par piespiedu izpildes procedūru, lai izpildītu ICSID šķīrējtiesas nolēmumu, kam ir *res judicata* spēks saskaņā ar minētās dalībvalsts procesuālajām tiesību normām, neņem vērā šo nolēmumu, pamatojoties tikai uz to, ka Eiropas Komisijas lēmumā, kas nav galējs un kas pieņemts pēc nolēmuma, tiek uzskatīts, ka šāda nolēmuma piespiedu izpilde ir pretrunā Eiropas valsts atbalsta shēmai?
3. Vai Savienības tiesības, it īpaši lojālas sadarbības princips vai *res judicata* spēka princips, ļauj dalībvalsts (izņemot Rumāniju) tiesai nepildīt savas starptautiskās saistības, kas izriet no ICSID konvencijas, ja Eiropas Komisija pēc nolēmuma pasludināšanas ir pieņēmusi lēmumu, kurā tiek uzskatīts, ka nolēmuma piespiedu izpilde būtu pretrunā Eiropas valsts atbalsta shēmai pat tad, ja Eiropas Komisija būtu piedalījies šķīrējtiesas procesā (ieskaitot prasību par nolēmuma atcelšanu) un ir iesniegusi savus pamatus attiecībā uz Eiropas valsts atbalsta shēmu?